

NÁSTROJ OCHRANY A ZHODNOCENÍ PŮDY JAKO VÝROBNÍHO PROSTŘEDKU ZEMĚDĚLCE

4.–5. 10. 2017

CLARION
CONGRESS
HOTEL
OLOMOUC

SBORNÍK XX. CELOSTÁTNÍ KONFERENCE POZEMKOVÉ ÚPRAVY

www.spucr.cz
www.eagri.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

XX. celostátní konference pozemkové úpravy

Termín konání konference: **4.–5. října 2017**

Místo konání konference: **Clarion Congress Hotel Olomouc**

Pořadatel: **Českomoravská komora pozemkových úprav
ve spolupráci se Státním pozemkovým úřadem**

Konference je konána pod záštitou ministra zemědělství Mariana Jurečky.

Přípravný výbor konference

Mgr. J. Doubravová

Ing. J. Havelka

Ing. F. Pavlík, Ph.D.

Mgr. H. Jordán

Mgr. J. Češková, LL.M.

JUDr. R. Brnčal, LL.M.

Ing. R. Tylš

Ing. J. Tměj

Ing. A. Tůma

Ing. M. Pochop

Ing. V. Mazín, Ph.D.

P. Machala

Ing. A. Svoboda

Ing. A. Vlčková

Sborník je vydán za finanční podpory Celostátní sítě pro venkov.

Vážení čtenáři,

publikace, kterou právě držíte v ruce, je vydávána u příležitosti XX. celostátní konference pozemkové úpravy, která se letos zaměřuje na pozemkové úpravy jako nástroj pro nápravu degradačních projevů půdy. Historicky byly pozemkové úpravy vnímány především jako nástroj pro uspořádání vlastnických vztahů k půdě. Stále více je však zřejmé, že jejich prvořadý přínos spočívá v obraně veřejného zájmu, a to pro-

střednictvím plánu společných zařízení, který v širších souvislostech účinně řeší protipovodňovou a protierozní ochranu zájmového území, stejně jako zelenou i dopravní infrastrukturu. Pozemkové úpravy umožňují skutečný rozvoj řešeného území, neboť vypořádávají současně i majetkoprávní vztahy k pozemkům v prostoru prvků, které budou následně ve veřejném zájmu vybudovány.

Z těchto důvodů byli na konferenci přizváni zástupci nejen resortu zemědělství a životního prostředí, ale i představitelé zemědělské veřejnosti a územní samosprávy, neboť dnes právě oni fakticky v krajině hospodaří a využívají výsledky pozemkových úprav.

Cílem konference i této publikace je pohled na proces pozemkových úprav v širších souvislostech aktuálních společenských potřeb. Z vývoje v posledních letech je zřejmé, že udržitelnost zemědělské výroby v tradičně zemědělských oblastech je stále více limitována nejen bleskovými povodněmi, ale i suchem.

Pozemkové úpravy vytvářejí podmínky pro racionální zemědělské hospodaření a navrhuje i opatření vedoucí k optimalizaci vodního režimu krajiny. Právě v této oblasti vnímám styčnou plochu mezi zájmy zemědělské veřejnosti a procesem pozemkových úprav.

Je důležité brát pozemkové úpravy jako opatření, která povedou k navrácení původní rozmanitosti krajiny a udržení jejích hlavních rysů. Současně zařízení navrhovaná při pozemkových úpravách chrání nejen krajinu, ale i půdu coby výrobní prostředek zemědělců.

Doufám, že nejen samotná konference, ale i tato publikace rozšíří diskusi odborníků i veřejnosti o pozemkových úpravách v širším kontextu. Jsou totiž nejúčinnějším nástrojem krajinného plánování a výrazně přispívají k obnově zanedbané a poničené krajiny při respektování požadavků trvale udržitelné zemědělské produkce.

Ing. Svatava Maradová, MBA

ústřední ředitelka

Státní pozemkový úřad

00

OBSAH

01

KAPITOLA

Nástroje Ministerstva zemědělství k ochraně půdy

Ing. Simona Prečanová

ŘEDITELKA ODBORU STRATEGIE A TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE, MZE

ANOTACE

Ministerstvo zemědělství (MZe) si v rámci Strategie resortu s výhledem do roku 2030 klade za cíl zajištění přiměřeného potravinového zabezpečení. Pro možnost splnění tohoto strategického cíle je nezbytně nutné udržet strategickou výměru zemědělské půdy a to v odpovídající kvalitě. V posledních letech se zrychluje tempo vyjímání půdy, ze zemědělského půdního fondu pro různé účely a stejně tak se velmi zásadně zrychlují degradační procesy.

Velké množství zemědělské půdy leží i v tzv. zastavitelných územích, tedy lze předpokládat, že v horizontu několika desítek let nebude tato půda disponibilní pro zemědělské účely. Z tohoto důvodu MZe v rámci Strategie sleduje několik indikátorů zaměřených na kvantitu a kvalitu zemědělské půdy a připravuje řadu opatření a aplikací, jak tyto indikátory naplňovat.

Příkladem je nová webová aplikace Limity využití půdy, která dokáže analyzovat, zda je konkrétní pozemek kdekoliv na území České republiky (ČR) vhodný pro zemědělské, průmyslové či jiné využití. Je nástrojem proti zbytečnému zabírání kvalitní zemědělské půdy na průmyslovou a jinou zástavbu.

Jedním z hlavních degradačních faktorů v ČR je eroze půdy. Pro podporu rozhodování v oblasti protierozní ochrany půdy MZe ve spolupráci s Výzkumným

ústavem meliorací a ochrany půdy, v. v. i., (VÚMOP) vyvinulo pro zemědělce internetovou aplikaci „Protierozní kalkulačka“. Informace o rozsahu problému eroze zemědělské půdy jsou evidovány a analyzovány na webovém portálu Monitoringu eroze zemědělské půdy, který je společným projektem Státního pozemkového úřadu a VÚMOP.

MZe v souladu se „Strategií resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030“ připravilo dotační program 9.F.m. – Demonstrační farmy na pomoc zemědělským subjektům formou názorných praktických ukázek ucelených postupů udržitelných způsobů hospodaření. V roce 2017 je program zaměřen na oblast péče o půdu, s důrazem na podporu prezentace postupů a technologií snižujících vodní a větrnou erozi, nadměrné utužování půdy, postupů přispívajících k zadržování vody v krajině nebo prezentujících mitigační a adaptační opatření ve vztahu ke změně klimatu.

Jedním z hlavních nástrojů MZe v oblasti ochrany půdy jsou také zásady Dobrého zemědělského a environmentálního stavu. MZe také spolupracuje s dalšími resorty, např. s Ministerstvem životního prostředí, které má ochranu zemědělského půdního fondu v gesci, na přípravě opatření legislativního i nelegislativního charakteru, jakým je třeba připravovaná „Protierozní vyhláška“.

02

KAPITOLA

Problematika zemědělské krajiny a zákon o ochraně ZPF

Ing. Jiří Klápště

ŘEDITEL ODBORU OBECNÉ OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY, MŽP

ANOTACE

Ochrana půdy v České republice byla dlouhou dobu brána jako samozřejmá věc. S nástupem ekonomického rozvoje po roce 1989 byla značně upozaděna zejména z ekonomických důvodů. Půda byla brána jako médium, kterého máme dost, na kterém se dá nejlépe stavět, na kterém se nejlépe tvoří pracovní místa. Tempo záboru dosahovalo na přelomu milénia až cca 15 ha/den (v současnosti cca 9 ha/den). Kromě negativních zásahů do ZPF z hlediska plošné ochrany představují značný problém i faktory degradace půdy, tzn. negativní ovlivnění především kvalitativních charakteristik.

Do problematiky ochrany půdy však značnou měrou začíná promlouvat i probíhající změna klimatu, kdy s rostoucí extremitou jejich projevů bude stále aktuálnější řešení problémů s nedostatkem vody či zajištění potravinové soběstačnosti.

V kontextu této situace začíná Ministerstvo životního prostředí připravovat Konceptci ochrany půdy v ČR. Jedním z prvních dílčích kroků pro posílení kvalitativní ochrany zemědělské půdy je Vyhláška o ochraně zemědělské půdy před erozí. Jejím hlavním cílem je snížit množství zemědělské půdy každoročně smývaně ze zemědělských ploch na únosnou mez. Tzn. zajistit udržitelnost zemědělského hospodaření, významně zvýšit retenci vody v půdě a v neposlední řadě předcházet škodám na zdraví a majetku.

03

KAPITOLA

Činnost VÚMOP, v. v. i., při ochraně půdy a zadržování vody v krajině

**Radim Vácha, Jarmila Čechmánková, Pavel Novák,
Ivan Novotný, Michal Pochop, Jan Vopravil**

VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, V. V. I.

ANOTACE

Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i., se primárně věnuje problematice využití a ochrany půdy, vody a krajiny. Tato témata jsou hlavní výzkumnou náplní institucionální i účelové podpory ústavu a výsledky výzkumu se následně uplatňují v podobě aplikovaných výsledků, směřujících především do zemědělské praxe a státní správy. Uvedená problematika v posledních letech stále více nabývá na významu, například i šetření v rámci Společné zemědělské politiky zemí EU potvrdilo, že zemědělská veřejnost vnímá jako nejvýznamnější problém nedostatek půdy a její rostoucí ceny. Zvýšené pozornosti se problematice ochrany půdy, vody a krajiny dostává v posledních letech i na vládní úrovni v ČR.

V oblasti využití a ochrany půdy se VÚMOP, v. v. i., věnuje hlavním typům degradace půd, definovaných v materiálu EU „Toward Soil Thematic Strategy“, ke kterým se řadí vodní a větrná eroze, zhutnění půd, úbytek organické hmoty, acidifikace půd, záборы půd a kontaminace půd. V několika posledních letech se podařilo uplatnit výsledky výzkumu nejenom v zemědělské praxi, ale i v legislativě s návazností na ochranu půdy. Lze uvést problematiku vymezení oblastí LFA, uplatnění výsledků ve vyhlášce č. 257/2009 Sb., o použití vytěžených sedimentů v zemědělství, vyhlášce 437/2016 Sb., o použití upravených kalů v zemědělství, nebo vyhlášce 153/2016 Sb., týkající se kontaminace zemědělských půd rizikovými prvky a látkami. V současné době se ústav významně podílí na

přípravě protierozní vyhlášky. V oblasti spolupráce se Státním pozemkovým úřadem se perspektivně jeví zejména výzkum, zaměřující se na modernizaci systému BPEJ. Platná metodika BPEJ byla sice přepracována (překlasifikována) podle platné klasifikace půd (Němeček a kol., 2011), nicméně tato klasifikace zavedla zcela nové půdní typy, které metodika BPEJ neobsahuje. Podobně jako zařazení nových HPJ je nutné se připravit na novou klimatickou rajonizaci vycházející z nových datových řad ČHMÚ, neboť v současné době se pracuje s datovou řadou z období 1901 až 1950.

Ochrana povrchových a podzemních vod se VÚMOP, v. v. i., věnuje dlouhodobě, k významným výstupům se řadí např. mapy zranitelnosti podzemních vod nebo studie, které se věnují identifikaci bodových a plošných zdrojů znečištění. Z dalších významných aktivit je třeba uvést praktické výstupy, jakými jsou technické normy, patenty, metodické postupy atd., zejména v oblasti inventarizace stavu závlahových soustav v ČR a možnosti identifikace a revitalizace drenážních systémů. Jako první ve střední Evropě byla připravena podrobná metodika, která definuje kritéria a podmínky pro efektivní použití metod DPZ pro identifikaci systémů drenážního odvodnění na zemědělské půdě. Na základě certifikace a smlouvy o uplatnění této metodiky SPÚ v současnosti připravuje pilotní projekt Identifikace odvodňovacích systémů ve vybraných oblastech pro účely komplexních pozemkových úprav a návrhu prvků plánu společných zařízení. S tím

Zdroj: Radim Vácha

souvisí i další činnosti a spolupráce v oblasti HOZ – jejich identifikace, zpřesnění jejich evidence, hodnocení funkčnosti a možnosti jejich managementu z hlediska vodního hospodářství i zemědělství. A to s důrazem na neoddělitelnost plošného odvodnění (POZ) a recipientu (HOZ). I z tohoto důvodu byl navržen způsob permanentního značení výustí pro jejich zjišťování v terénu, evidenci a údržbu pro potřeby vodohospodářské sekce SPÚ.

Významné jsou aktivity VÚMOP, v. v. i., na poli pozemkových úprav. V posledních letech vzniklo několik metodických návodů a publikací, které našly přímé uplatnění v pozemkových úpravách. Instituce se zabývá i komerčními zakázkami, zejména pro Státní pozemkový úřad, ale dále např. i pro podniky povodí, obce a města, soukromé firmy (např. ČEZ). Zpracovává také komplexní i jednoduché pozemkové úpravy a studie odtokových poměrů. V rámci rámcové smlouvy s SPÚ zajišťuje expertní podporu pro jednání Regionálních dokumentačních skupin v oblasti posuzování protierozních a vodohospodářských opatření v PSZ. Poznatky z výzkumné činnosti jsou aplikovány do praxe pozemkových úprav. Zároveň realizovaná projekční činnost pomáhá udržet krok s projekční praxí. Díky tomu vznikají nové podněty pro budoucí výzkumné aktivity.

Jednou z činností, které VÚMOP intenzivně rozvíjí, je vývoj metod geografických informačních systémů vztahujících se k oborům meliorací a pedologie.

Ústav vyvíjí nejenom vlastní geoportál SOWAC-GIS, jehož hlavním cílem je efektivní transfer nejaktuálnějších výsledků vědy a výzkumu do praxe, ale i celou řadu specializovaných aplikací, jako je například aplikace „Limity využití půdy“, která umožňuje analyzovat limity využití půdy a vyhledávat půdu v nižších třídách ochrany ZPF, aplikace „Protierozní kalkulačka“, která umožňuje posoudit např. vhodnost osevních postupů z pohledu erozní ohroženosti na konkrétním pozemku apod., aplikace „Bilance uhlíku“, umožňující výpočet bilance půdní organické hmoty v závislosti na hospodaření, aplikace „Půda v číslech“, která umožňuje prohlížet a analyzovat velké množství vrstev popisujících vlastnosti půdy na základě BPEJ, aplikace „e-Katalog BPEJ“, která velmi podrobně vysvětluje jednotlivé části kódu bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ), na základě kterých se hodnotí některé vlastnosti půdy, aplikace „WAKPP“, zpřístupňující naskenované dokumenty Komplexního průzkumu půd (KPP) z let 1961–1970, a aplikace „KPP“, která zpřístupňuje aktuálně digitalizované sondy a mapy Komplexního průzkumu půd (KPP) z let 1961–1970. Aktuálně se připravuje databáze půdních sond a vektorizace Základních půdních map a Kartogramů zrnitosti, skeletovitosti a zamokření a další podklady.

04

KAPITOLA

Vývoj cen zemědělské půdy a pachtovného

Vilhelm, V. a Hruška, M.

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ (ÚZEI)

ANOTACE

Sledování vývoje trhu s půdou, a to jak prodeju, tak i pachtu, jsou důležitým předpokladem pro možnost správného hodnocení dopadů zemědělské politiky i rozhodování o jejím dalším směřování.

Protože v současných podmínkách není v České republice zajištěno pravidelné celoplošné šetření trhu se zemědělskou půdou, které by poskytovalo v čase a prostoru úplné údaje, snaží se ÚZEI zachytit různými výběrovými šetřeními v různých regionech ČR hlavní tendence aktuálního vývoje tohoto trhu.

Zásadní problém při monitoringu cen zemědělské půdy představuje rozlišení převodů zemědělské půdy s předpokladem jejího dalšího zemědělského využití od převodů se záměrem jiného využití. Zdrojem informací o vývoji výše pachtovného jsou údaje zemědělské účetní datové sítě (FADN).

05

KAPITOLA

Kvantifikace ztráty půdy vodní erozí a související ekonomické aspekty

prof. Ing. Miroslav Dumbrovský, CSc.

VUT V BRNĚ, FAKULTA STAVEBNÍ, ÚSTAV VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ KRAJINY

ANOTACE

Problematika intenzivních erozních smyvů je spojená zejména s pěstováním erozně nebezpečných plodin. Výsev širokořádkových plodin je prováděn zpravidla s použitím konvenčních agrotechnologií a bez aplikování protierozních opatření. Plošný povrchový odtok se již po velmi malé vzdálenosti od rozvodí či trvalé překážky rychle mění v soustředěný povrchový odtok, který generuje tvorbu erozních rýh a efemérních strží. Během vegetačního období po přívalových intenzivních srážkách dochází ke vzniku a následnému dalšímu prohlubování erozních rýh. Erozní rýhy mohou být široké i hluboké několik centimetrů až decimetrů. Na Ústavu vodního hospodářství krajiny, VUT FAST byla vyvinuta metoda umožňující získání dat potřebných pro stanovení ztráty půdy, a to přímým měřením v terénu. Ze znalostí charakteristik profilů erozních rýh či efemérních strží je možné kvantifikovat ztrátu půdy na svažitých pozemcích vyvolanou přívalovými srážkami. Metoda umožňuje přímé zaměření změny reliéfu poukazující na hodnotu ztráty půdy po každé příčinné srážce. Díky zaznamenání a vyhodnocení naměřených profilů erozních rýh a efemérních strží je možné kvantifikovat objem ztráty půdy a vyhodnotit související ekonomické aspekty spojené zejména s transportem splavenin do vodních nádrží a hydrografické sítě.

06

KAPITOLA

Řízení rizika větrné eroze

Podhrázská J.,¹ Doležal P.,² Kučera J.,¹ Středová H.³

¹VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, V. V. I.

²AGROPROJEKT PSO S.R.O.

³MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

KLÍČOVÁ SLOVA

změny klimatu # způsob hospodaření # zemědělská půda # návrhy opatření

ABSTRAKT

Pod pojmem řízení rizika větrné eroze je možné si představit postupný proces, kterým je ohodnocení rizika větrné eroze při uvažování současného stavu území. Na základě vyhodnocení současného stavu lze vybrat oblasti nejvíce potenciálně ohrožené a na nich provést postupné zapojování navrhovaných ochranných opatření. Na základě namodelovaných scénářů je pak možné posoudit účinnost opatření, a tím i snížení rizika.

V souvislosti se změnami klimatu jsou studovány jevy, které zapříčínují zvyšování rizik rozvoje větrné eroze v oblastech, které dosud nebyly jako ohrožené vnímány. Zvyšuje se suchost a teplota v územích intenzivně zemědělsky využívaných, mění se struktura plodin pěstovaných v těchto územích, jako nutnost se jeví přehodnocení klimatických charakteristik na základě statistických dat z klimatických údajů. Jako základní podkladový materiál pro hodnocení potenciálu území k rozvoji větrné eroze bylo nutno aktualizovat údaje o erodovatelnosti těžkých půd a o vlivu klimatických činitelů na erodovatelnost území. Pro tyto účely byla v rámci projektů NAZV QJ1220054 a QH82099 vypracována nová mapa vymezující území ohrožovaná větrnou erozí na podkladě půdně-klimatických podmínek. Byla hodnocena erodovatelnost půdních typů, riziko příusků, riziko výskytu erozně účinných větrů. Všechny údaje byly prostorově vyjádřeny prostřednictvím mapových vrstev zpracovaných v GIS. Takto bylo možno vymezit riziková území. Na základě posouzení ohrožených území je možné definovat prioritní

oblasti, kde je účelné navrhovat a postupně realizovat ochranná opatření. Řízení rizika postupným nebo variantním modelováním ochranných opatření se opírá o stanovení jejich účinnosti. Pozemky ohrožené jsou přerušeny větrnými bariérami, nejlépe typu ochranných lesních pásů o standardizované šířce 6–15 m (dle zvoleného typu). Ke každé větrné bariéře lze vytvořit ochrannou zónu v převládajícím směru větru, která představuje plochu chráněnou před účinky větrné eroze. Modelováním jednotlivých variant lze docílit optimálního stavu ochrany ohrožených území. Výsledky hodnocení slouží k posouzení možnosti návrhu opatření ke zmírnění rizika větrné eroze. Základem je vždy vyhodnocení míry rizika pro posuzovaná území při uvažování vlivu současného stavu a při postupném zapojení všech navrhovaných opatření.

PODĚKOVÁNÍ

Článek vznikl za podpory projektu NAZV QK1710197.

KONTAKTNÍ ADRESA:

doc. Ing. Jana Podhrázká, Ph.D.

Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i.,
oddělení pozemkových úprav a využití krajiny

Lidická 25/27, 602 00 Brno

Mob.: +420 737 879 678

e-mail: podhrazska.jana@vumop.cz

07

KAPITOLA

Zaniklé malé vodní plochy v zemědělské krajině a možnosti jejich obnovy

Bořivoj Šarapatka a Renata Pavelková

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

ANOTACE

Příspěvek prezentuje výsledky databáze a mapových podkladů zaniklých rybníků, které byly v naší krajině ještě před polovinou 19. století. Zároveň řeší současné využití těchto území a potenciály využití této krajiny. Pro potřeby vytvoření mapové vrstvy a databáze zaniklých rybníků pro celou ČR bylo využito souboru map II. vojenského mapování přístupného přes WMS služby Geoportálu INSPIRE, s kontrolou v náhledech do Stabliního katastru. Zákresy byly dále zpracovány v programu ArcGIS 9.3. Na území České republiky bylo tak zakresleno a doplněno o dostupné údaje 33 713 historických vodních ploch, z nichž 10 952 je rybníků s výměrou nad 0,5 ha. Jejich celková plocha je 59 643 ha. Objektů menších než 0,5 ha bylo zakresleno 22 649 s celkovou plochou 3435 ha. Při prostorové analýze v prostředí GIS bylo následně zjištěno, že z vodních ploch větších než 0,5 ha jich zaniklo 3479, z čehož bylo 3416 rybníků. Z dalších analýz vyplývá, že na plochách zaniklých rybníků převládá s 38,8 % kultura trvalý travní porost, 28,9 % tvoří sloučená kategorie orná půda, chmelnice, vinice, sady a zahrady. Z toho vyplývá, že zemědělská půda tvoří většinu, a to necelých 70 % pokryvu těchto

území, les pak 18,9%. Obdobné analýzy byly provedeny i pro jezera a ostatní vodní plochy. Malé vodní plochy představují systémy umělých vodních nádrží, které se postupem doby začleňují do ekologických vazeb v krajině, stávají se jejich neoddělitelnou součástí a jsou schopny do určité míry přirozeně integrovat dopady hospodářské činnosti v povodí. Z detailnějších analýz vyplývá, že ne na všech identifikovaných zaniklých plochách je současné využití těchto území optimální. V období, kdy řešíme v různých projektech problematiku povodní či sucha, je vhodné se zamyslet i nad změnou využití některých z těchto lokalit, které budou rovněž rozebrány v rámci přednášky.

Příspěvek byl zpracován v rámci projektů Národní agentury pro zemědělský výzkum QJ1220233 a QJ1620395.

08

KAPITOLA

Vodohospodářské stavby v procesu pozemkových úprav

Ing. Milan Rybka

ŘEDITEL ODBORU VODOHOSPODÁŘSKÝCH STAVEB, SPÚ

ANOTACE

Obsahem příspěvku bude obecné seznámení účastníků konference se stavbami k vodohospodářským melioracím pozemků (dále jen vodohospodářské stavby – „VHS“), jejich charakteristikou, účelem a činnostmi, které jsou při jejich správě prováděny. Stavby VHS ve vlastnictví státu a příslušnosti hospodařit SPÚ budou popsány dle typů a charakterizovány. Následně příspěvek popíše postup při provádění Komplexních pozemkových úprav (dále jen „KoPÚ“) s ohledem na dotčení staveb VHS s důrazem na Plán společných zařízení (dále jen „PSZ“) a realizace jednotlivých opatření PSZ. Samostatnou kapitolou budou informace o podrobném odvodňovacím zařízení (dál jen „POZ“). Dále budou prezentovány příklady staveb, kdy dochází v rámci PSZ k dotčení staveb VHS, včetně POZ, problémy, které mohou nastat, i s konkrétními příklady. V neposlední řadě představíme na fotodokumentaci některé chyby nebo nedostatky při projektování a následné výstavbě staveb VHS nebo staveb, které obsahují i část vodohospodářskou (např. polní cesty).

Závěrem příspěvku budou uvedeny příklady vodohospodářských opatření v rámci návrhu PSZ, a to hlavně na hlavních odvodňovacích zařízeních (odkrytí zakrytého zařízení, revitalizace apod.).

09

KAPITOLA

Ekonomická analýza společenského přínosu adaptačních opatření používaných v pozemkových úpravách

Marie Trantinová

ÚZEI

STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA PŘÍSPĚVKU:

Příspěvek vychází z projektu EHP-CZ02-OV-1-039-2015 „Komplexní plánovací, monitorovací, informační a vzdělávací nástroje pro adaptaci území na dopady klimatické změny s hlavním zřetelem na zemědělské a lesnické hospodaření v krajině“ (zkráceně AdaptaN). Ekonomické souvislosti dopadů klimatické změny jsou jedna z šesti etap tohoto projektu, která přispívá k vyhodnocení dopadů navržených adaptačních opatření v rámci Jihomoravského kraje (JMK). Analýzou nákladů a přínosů je testováno 36 katastrálních území, na kterých spoluřešitelé navrhli adaptační opatření na dopady sucha, eroze, retence a přívalemových dešťů. Jedná se o projevy klimatických podmínek, které v současné době existují s predikcí změn do roku 2040, a posouzení míry ochrany proti rizikům vývoje zejména pro zemědělskou činnost. Ekonomické hodnocení vycházelo ze čtyř scénářů, které posoudily dopady každého z nich a vzájemně je pak porovnávaly.

Ekonomické hodnocení dopadů včetně celospolečenského pohledu je založeno na cost-benefit analýze (CBA), zahrnující investiční náklady, provozní náklady a ušlý zisk v bezprostřední době po realizaci opatření a dopady spojené s odnosem ornice vlivem eroze na pozemky níže nebo do vodního útvaru (vodního toku/nádrže), ztrátou živin a retenční schopnosti území zadržet vodu. Hodnocení je provedeno z antropocentrického přístupu a je zde uplatněn koncept ekosystémových služeb.

Smyslem projektu je po identifikaci problému navrhnout odpovídající opatření, která mají za cíl redukovat stávající předpokládané dopady a současně dopady očekávané v budoucnu vlivem klimatické změny. Náklady spojené s opatřeními a očekávané přínosy těchto opatření budou vstupními podklady pro návrh strategie pro JMK ve sledované oblasti a jejich posouzení umožní navrhnout odstupňované skupiny opatření tak, aby bylo usnadněno rozhodování o prioritách a postupu, který by umožnil začít s adaptací tam, kde bude efekt investic největší.

Z toho jednoznačně vyplývá, že je nezbytné provést ekonomickou analýzu, která bude mít podstatně širší záběr než investiční projekty srovnávající jednodušším způsobem návratnost investice.

SCÉNÁŘE VYCHÁZEJÍ Z REALIZACE OPATŘENÍ A STAVU KLIMATICKÉ ZMĚNY A JEJICH POPIS JE UVEDEN NÍŽE:

- **SCÉNÁŘ 1** – neuvažuje realizaci žádných opatření, počítá se zachováním stávající situace, tj. ignoruje případné dopady klimatické změny, zahrnuje jen současná rizika
- **SCÉNÁŘ 2** – neuvažuje realizaci žádných opatření, počítá s dopady klimatické změny
- **SCÉNÁŘ 3** – uvažuje realizaci adaptačních opatření navržených v území 36 katastrálních území a počítá se zachováním stávající situace, tj. ignoruje případné dopady klimatické změny, zahrnuje jen současná rizika
- **SCÉNÁŘ 4** – uvažuje realizaci adaptačních opatření navržených v území 36 katastrálních území a počítá s dopady klimatické změny.

Metoda CBA je zaměřena na návrhy opatření financované z veřejných zdrojů s cílem produkovat veřejné statky a kladné externality, jakož i snižovat negativní externality, tím je tato CBA svým způsobem specifická a liší se od CBA prováděných při investičním rozhodování.

Finanční efekty a argumenty přispívají k vyšší přijatelnosti opatření u správců, ekonomických subjektů i řídicích orgánů při snižování negativních dopadů klimatické změny a příznivější adaptace na ně. Finanční vyjádření je značně obtížné, z tohoto důvodu je v některých případech nutné brát v potaz i odhady odborníků dané problematiky. V některých případech je dokonce v rámci finanční úspory zjištěný ukazatel pouze slovně ohodnocen a nevstupuje do výpočtu CBA.

Velmi složité je prokázání přímého dopadu zemědělského sucha u jednotlivých plodin. Z tohoto důvodu bylo přistoupeno k posouzení zemědělských výrobních oblastí na území, které se odlišují výší nákladů a výnosů u jednotlivých plodin. Vlivem změny klimatu totiž dochází k posunu hranic výrobních oblastí, kdy např. řepařská oblast se stává kukuřičnou apod. Jednou z možností by byl odborný odhad (10 % snížení výnosu – M. Trnka).

Nákladovou stránku CBA tvoří investiční náklady spojené se vstupy do projektu, náklady příležitosti – neboli ztracené příjmy tím, že je opatření uskutečněno. Posouzen je také časový faktor, a to, zda se jedná o trvalé, dočasné opatření, zda opatření vyžaduje následnou péči apod.

Náklady jsou monetárně (tam kde lze) vyčíslené náklady – nebo také negativní efekty investice na zainteresované subjekty: investiční (např. vybudování suchých nádrží), provozní (např. péče o vybudované prvky v krajině).

Na straně přínosů stojí ušetřené negativní dopady vlivem navržených opatření pro zmírnění vybraných vlivů klimatické změny, která se předpokládá v projektu ve vymezeném čase 2015–2040. Jedním z nich je například snížení dopadů vodní eroze půdy, zvýšení retence vody v krajině (zvýšení objemu zadržené vody v půdě) a úspora živin.

Dle scénáře klimatické změny dojde k degradaci půd projevující se zvýšenou erozí a snížením potenciální retence půdy. Navržená opatření, která se snaží zaměřit projevům klimatické změny, přináší poměrně značnou pestrost nákladů i přínosů, ale nebylo možné je zdaleka všechna zahrnout do sledování a výpočtu.

Vymezené náklady a přínosy byly převedeny na hotovostní toky a zahrnuty do výpočtu rozhodujících ukazatelů, na jejichž základě lze rozhodnout, zda je realizace opatření (projekt) ve svém důsledku pro společnost přínosem, či nikoli.

Pro ocenění redukce dopadů vyvolaných povodněmi není dostupný odhad takovýchto událostí, neboť pro modelování je zde příliš mnoho nejistot.

KALKULACE DAT PRO STANOVENÍ NÁKLADŮ I PŘÍNOSŮ VYCHÁZEJÍ Z VÍCE ZDROJŮ, Z NICH LZE JMENOVAT:

- šetření ÚZEI o nákladech zemědělských plodin (Poláčková, Janotová, Boudný 2013–2015, příprava plateb PRV 2014–2020),
- ceníky, Agronormativy, ceník stavebních prací RTS (popř. jiné),
- převzetí nákladů z dosud prováděných opatření (data partnerů v projektu KPÚ),
- vlastní šetření u dodavatelských firem,
- úprava výsledků šetření o cenách z dřívějších výzkumů o inflaci.

VÝSLEDKY

Pilotní území, a rozlohou území 53 682 ha bylo na výměře 28 431 ha zemědělské půdy navrženo nějaké opatření nad rámec těch, která jsou nyní v tomto území provedena, což představovalo celkovou výměru 12 631 ha (to zahrnuje plošná opatření VENP, AGT, zatravnění, zalesnění, výsadbu vinic a sadů, hrázky, průlehy a retenční prostory).

Výpočet nákladů a přínosů je do jisté míry poznamenán tím, jaké hodnoty bylo možné vyjádřit monetárně. Čistý společenský přínos jednotlivých scénářů (v mil. Kč) je uveden v následující tabulce.

	Náklady	Užitky	Čistý společenský přínos
Scénář 1	6636,87	0,00	–6636,87
Scénář 2	9525,42	0,00	–9525,42
Scénář 3	5514,43	5569,20	54,77
Scénář 4	5941,92	8030,26	2088,34

Zpracováno z dílčí zprávy – Macháček

Dle čistého ekonomického přínosu je možné seřadit opatření. Pokud uvažujeme klimatickou změnu a její dopady (scénáře 2 a 4), je společensky nejpřínosnější realizovat adaptační opatření, která budou mít čistý společenský přínos ve výši 2088 mil. Kč. Nerealizace opatření si naopak vyžádá společenskou ztrátu ve výši 9525 mil. Kč. Při předpokladu zachování stávající erozní činnosti (scénáře 1 a 3) se srovnává situace bez aplikace adaptačních opatření, kdy je vyčíslena čistá společenská ztráta ve výši 6637 mil. Kč, se situací, kdy dojde k adaptaci prostřednictvím opatření. Tato skutečnost si vyžádá společenský přínos ve výši 55 mil. Kč. V obou případech (ať už dojde k dopadům klimatické změny, nebo zůstane zachována stávající situace) je výhodnější realizovat adaptační opatření, čímž bude dosaženo čistého společenského přínosu a dojde k vyvarování se společenských ztrát.

S ohledem na výši čisté společenské ztráty při nerealizaci adaptačních opatření a kladný čistý společenský přínos, případně pouze nízkou společenskou ztrátu, jednoznačně z analýzy nákladů a užitků vyplývá doporučení na realizaci adaptačních opatření bez ohledu na to, zda dojde k negativním dopadům klimatické změny. Pokud nebude dosaženo společenského přínosu, dojde alespoň k minimalizaci společenské ztráty. Realizace opatření se tak ukazuje nezbytná pro zachování udržitelnosti využívání zemědělské půdy.

Pokud bychom přihlíželi ještě k dalším užitkům, které nemohly být zahrnuty pro svou obtížnost nebo nemožnost vyčíslení ve finančních jednotkách, došli bychom ještě k výraznějším rozdílům ve prospěch přínosů adaptačních opatření.

DODATEK

Úkolem do budoucna je znovu posoudit reálnost hodnot odnosu splavenin (například měřeními v terénu), posoudit, jaké další metody lze využít při doplnění dopadových ukazatelů externalit a ekosystémových služeb. Stejně tak bude potřeba více se zaměřit na ocenění vody v krajině a v půdě a doplnit dále dopady sucha na produkci plodin sadů, vinic a na živočišnou výrobu.

V rámci následného dalšího projektu „Generel vodního hospodářství krajiny ČR“, který probíhal v letech 2015 a 2017, byly zpracovány CBA pro tři pilotní zemědělské podniky. Byly zde použity stejné scénáře a porovnány dopady mezi sebou. Pokud se zemědělská praxe začne vážně zabývat vedle hospodářského výsledku a profitu z výroby také celospolečenskými dopady hospodaření a možností adaptace na změny klimatu, bude to rozhodně správná cesta k udržitelnému hospodaření.

LITERATURA:

Datové podklady projektu EHP-CZ02-OV-1-039-2015:

TRANTINOVÁ, M., PETERKOVÁ, J., 2016, Ekonomické souvislosti dopadů klimatické změny, technická zpráva 4.1–4.3, projekt AdaptaN.

MACHÁČ, J., 2016, Cost-benefit analýza opatření pro adaptaci území na dopady klimatické změny v Jihomoravském kraji, Výsledky a propočty CBA v rámci projektu AdaptaN, ÚZEI – Výstup z projektu AdaptaN.

TRNKA, M. a kol., Matematické modelování klimatických, hydrologických a pedohydrologických dat pro účely řešení projektu číslo EHP-CZ02-OV-1-039-2015 s názvem „Komplexní plánovací, monitorovací, informační a vzdělávací nástroje pro adaptaci území na dopady klimatické změny s hlavním zřetelem na zemědělské a lesnické hospodaření v krajině“, souhrnná výzkumná zpráva, Centrum výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i., 2015.

10

KAPITOLA

Nové formy protierozních opatření

David Kínl

VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, V. V. I.

V České republice je určitou formou vodní eroze potenciálně ohroženo 67% zemědělské půdy, a tak se stává jedním z nejvýznamnějších degradačních faktorů ovlivňujících kvalitu půdy. Přestože se v předchozích letech podařilo v protierozní ochraně udělat důležitý posun zavedením standardu DZES, Monitoringu eroze a stanovením Technického standardu plánu společných zařízení, stále na mnoha místech není s půdou hospodářeno dlouhodobě udržitelně. To je způsobeno zejména zvýšeným požadavkem zemědělců na pěstování erozně náchylných plodin.

VODNÍ EROZE A KUKUŘICE SETÁ

Nejvýznamnější zástupce erozních plodin je bezesporu kukuřice setá (*Zea mays* L.), která se stala jednou z nejčastěji u nás pěstovaných zemědělských plodin. Současné využití silážní kukuřice je především jako zdroj krmiva pro hospodářská zvířata, surovina pro výrobu biopaliv (bioetanol) a substrát pro výrobu bioplynu (metanu) v zemědělských bioplynových stanicích. Kukuřice se tak pěstuje i na

Zdroj: David Kincel

Zdroj: David Kincel

sklonitých pozemcích, kde snadno dochází k výrazné degradaci půdy vodní erozí. Nepochybně by bylo optimální řešení se takovýchto pozemků při pěstování kukuřice vyvarovat. To však v současných podmínkách našeho zemědělství není reálné, a proto je potřeba uplatňovat adekvátní protierozní opatření.

Pro zpracování půdy a přípravu porostů kukuřice se čím dál více začínají prosazovat nové technologie, zpravidla založené na minimalizaci. Z tohoto důvodu na Oddělení pedologie a ochrany půdy na Výzkumném ústavu meliorací a ochrany půdy dlouhodobě probíhá jejich ověřování, kdy se pomocí polního simulátoru deště stanovuje účinnost technologií proti vodní erozi. Pokud se podaří opakovaně prokázat protierozní efekt, zařadí se následně technologie do standardů DZES. Prozatím pro některé schválené technologie nebyla určena hodnota C-faktoru. To by mělo být nově napraveno, kdy všechny hodnoty by měly být dohledatelné v internetové aplikaci Protierozní kalkulačka a využitelné i v rámci pozemkových úprav.

TRVALÉ KULTURY – CHMELNICE

Přestože trvalé kultury (chmel) v našich podmínkách nemají tak velký plošný rozsah jako obvykle řešené erozně náchylné plodiny (kukuřice, brambory, řepa, bob, sója, slunečnice, čírok, řepka), i zde vodní eroze způsobuje závažné škody s dopadem na celé povodí oblasti. Vyšší erozní ohrožení chmelnic přitom plyne ze skutečnosti, že se půda v meziřadí udržuje jako černý kypřený úhor, obvykle mēlce zpracovaný. Těto skutečnosti odpovídá i uváděná roční hodnota ochranného vlivu vegetace, která se pohybuje okolo 0,8 a je vyšší než u obvykle zmiňované kukuřice.

Najít vhodnou protierozní technologii pro ochranu chmelnic je velmi problematické. Pokud se odpoutáme od skutečnosti, že nové chmelnice by již neměly být zakládány na erozně ohrožených plochách, je potřeba vyřešit ochranu pro

Zdroj: David Kintl

Zdroj: David Kintl

chmelnice stávající. Východisko z této situace nabízí aplikace podsevů do prostoru meziřadí, které poměrně účinně dokážou snížit výslednou ztrátu půdy vodní erozí, a to v porovnání s konvenčním zpracováním až o dvě třetiny. Přestože technologie využití podsevu v meziřadí má ještě určitá úskalí, ukazuje cestu, jak zásadně omezit vodní erozi na našich chmelnicích.

MOBILNÍ TECHNICKÁ PROTIEROZNÍ OPATŘENÍ

Co přesně jsou Mobilní protierozní opatření? Jedná se o zařízení mající charakter technických protierozních prvků, kdy jejich smyslem v krajíně je odvádět, případně zpomalovat povrchový odtok a celkově snižovat škody způsobené vodní erozí. Mezi tato opatření můžeme zařadit za sebou vyskládané balíky slámy, protierozní rohože a hrůbky, speciální tkané textilie upevněné na opěrných

sloupcích, vegetační bariéry apod. Podstata mobility (dočasnosti) přitom vychází ze skutečné potřeby mít opatření umístěná na pozemku. V případě, že se zemědělec rozhodne pěstovat na sklonitém půdním bloku erozně nebezpečnou plodinu, výrazně se zvyšuje pravděpodobnost vzniku vodní eroze. V této situaci má zemědělec možnost v rámci předseťové přípravy realizovat vybraná mobilní opatření. Ta jsou umístěna na pozemku po celou dobu vegetace plodiny, až do doby, kdy reálná hrozba vodní erozi pomine. V následujícím roce, pokud zemědělec již s pěstováním další erozně náchylné plodiny nepočítá, je možné mobilní protierozní opatření odstranit, protože na půdním bloku nemají již opodstatnění a zbytečně by zemědělce omezovala.

Pokud se podíváme do zahraničí, na mnoha místech jsou běžně mobilní protierozní opatření využívána i k ochraně zastavěného území. Ve srovnání s čistě

Zdroj: David Kincł

technickými protierozními prvky mají mobilní protierozní opatření nižší kapacitní možnosti v akumulaci povrchového odtoku. Jejich potenciál však spočívá především v možnosti většího rozdělení zdrojové plochy mikropovodí, zpomalení povrchového odtoku s následnou sedimentací půdních částic a jeho směřování do míst, kde budou minimalizovány škody.

Řešení projektu Mobilních protierozních opatření je na samém začátku ověřování a nelze prozatím předjímat, zda v našich podmínkách najdou své uplatnění, či ne. V každém případě nabízejí další možnost, jak doplnit základní soubor současných opatření proti vodní erozi.

TENTO VÝSTUP VZNIKL S PODPOROU PROJEKTŮ:

NAZV QJ1510179 „Komplexní půdoochranné technologie zakládání Zea mays L. v rámci reintenzifikace rostlinné výroby“.

NAZV QJ1610418 „Komplexní půdoochranné technologie pro pěstování chmele otáčivého“.

NAZV QK1710242 „Mobilní technická protierozní opatření pro pěstování kukuřice“ – Kukuřice zasetá do strniště žita (mezplodina) sklizeného na zeleno, (Zdroj: VÚMOP-Kincł, 2016).

11

KAPITOLA

Praktické zkušenosti zemědělského uživatele s pozemkovými úpravami

Zemědělské a obchodní družstvo SLEZSKÁ DUBINA

Ing. František Hellebrand

PŘEDSEDA PŘEDSTAVENSTVA

ANOTACE

Zemědělské a obchodní družstvo Slezská Dubina, které má sídlo ve Větrkovicích, hospodář v obilnářsko-bramborářské oblasti na náhorní planině mezi Nizkým Jeseníkem a Oderskými vrchy v nadmořské výšce 480–500 m. n. m. Obhospodařuje 1400 ha zemědělské půdy, z toho orná půda tvoří 800 ha, louky a pastviny 600 ha. Největší podíl užívaných pozemků je v katastru obce Větrkovice. Tato obec leží v údolí Husího potoka a většina pozemků v okolí obce je vyspádována k obci, což zvyšuje riziko záplav v době přívalových dešťů.

Tato situace nastala v roce 2007, kdy v měsíci srpnu spadlo během velmi krátké doby enormní množství srážek. V měsíci září pak nastaly třídní trvalé deště, které způsobily rozvodnění Husího potoka a zaplavení silnice ve spodní části obce. V jednom roce tak nastaly obě varianty vzniku povodní, a to přívalový déšť a dlouhotrvající déšť.

Na základě těchto skutečností bylo vyvoláno jednání za přítomnosti Pozemkového úřadu Opava a bylo rozhodnuto zahájit komplexní pozemkové úpravy v katastrálním území Větrkovice u Vítkova a Nové Vrbno, které spadají pod obec Větrkovice. KPÚ byly zahájeny veřejnou vyhláškou dne 28. 3. 2008. Konečný návrh komplexních pozemkových úprav byl schválen rozhodnutím Státního pozemkového úřadu 21. 10. 2014. Zápis do katastru nemovitostí byl proveden v roce 2015.

Pro obec, občany a pro uživatele pozemků bylo nejdůležitější urychleně vyřešit situaci s odtokem vody v době přívalových dešťů, kdy se ukázalo, že pouze organizační a agrotechnická opatření nemohou vyřešit problém s velkou vodou.

Zemědělské družstvo se rozhodlo po událostech v roce 2007, nad rámec svých povinností, provést opatření, která pomohou zlepšit situaci. Rozšířili jsme zatravnění svažitých pozemků kolem celé obce, nechali jsme vybudovat provízní záchytný příkop v délce 680 m k odvedení vod mimo zástavbu s rodinnými

domy a další opatření ke zlepšení situace. Tato opatření byla následně převzata do komplexních pozemkových úprav, samozřejmě po technickém zpracování, které už vycházelo z přesných polohopisných a výškopisných údajů. A samozřejmě s vyřešením vlastnických vztahů. Bez tohoto komplexního řešení se nedají dlouhodobě vyřešit protipovodňová opatření. Družstvo mohlo tato dočasná opatření provést jen díky pochopení vlastníků, na jejichž pozemcích opatření vznikala.

Obec Větrkovice získala v loňském roce v soutěži Vesnice roku ocenění Oranžová stuha České republiky 2016 za nejkompaktnější spolupráci se zemědělskými subjekty.

12

KAPITOLA

**Příklad inspirativní realizace
pozemkové úpravy financované
z Programu rozvoje venkova**

Zdroj: Petr Karásek

POLNÍ CESTY, VÍCEÚČELOVÁ NÁDRŽ A LOKÁLNÍ BIOCENTRUM LBC 7 V K. Ú. ČELČICE

Polní cesty, víceúčelová nádrž a lokální biocentrum LBC 7 byly realizovány na základě schváleného plánu společných zařízení v katastrálním území Čelčice. Celková délka zrealizovaných polních cest je 2,4 km v kategorii P 4/30. Povrch je z asfaltového betonu a travního porostu. Polní cesty zabezpečují zpřístupnění nově navržených pozemků jednotlivým vlastníkům a uživatelům pozemků a zlepšují průchodnost krajiny.

Víceúčelová nádrž byla vybudována na zemědělsky nevhodných pozemcích, které byly prakticky neobdělávatelné, v místech, kde se dříve nacházel rybník.

Nádrž je umístěna na soutoku vodotečí Okenná a Trávníčka jako průtočná. Celková plocha vodní nádrže je 4,60 ha, akumulační prostor je 63 500 m³, max. hloubka 2,30 m. Součástí nádrže je i ostrov o ploše 0,5160 ha, který byl vytvořen z přebytečné zeminy. Na ostrově a v okolí vodní nádrže je provedena výsadba lokálního biocentra LBC 7. Celkem bylo vysazeno 453 stromů, 3732 ks keřů a 440 ks mokřadních bylin. Účelem nádrže je zadržení vody v krajině.

Realizace stavby byla financována ze zdrojů Programu rozvoje venkova 2007–2013 a celkové náklady činily 12 457 tis. Kč. Ukončená stavba byla předána obci dne 17. 6. 2015
Číslo projektu PRV: 12PRV0000000007617

13

KAPITOLA

Program rozvoje venkova 2014–2020

ANOTACE

V Programu rozvoje venkova na období 2014–2020 (PRV) je připraveno zhruba 96 miliard korun (kurz 27,43 Kč/EUR) na podporu českého zemědělství, lesnictví a potravinářství.

Cílem PRV je srovnatelné postavení českého zemědělského sektoru s ostatními členskými státy Evropské unie.

Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020 navazuje na PRV ČR 2007–2013, i když v poněkud odlišné struktuře. Jedním z nových prvků programového období 2014–2020 je užší provázanost II. pilíře Společné zemědělské politiky EU (SZP) se strukturálními fondy v tzv. společném strategickém rámci. Strategickým dokumentem na národní úrovni, na který PRV navazuje, je Dohoda o partnerství. PRV bude financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a je opět kofinancován z národního rozpočtu. Návrh rozpočtu programu počítá s tím, že rozpočet z EZFRV bude doplněn převodem určité části rozpočtu z I. pilíře SZP – přímých plateb. Přesto však finanční prostředky nedosahují výše alokace předchozího programového období. Snížení prostředků se tak odráží i v přesnějším cílení podpor PRV a jejich větším provázáním na podpory poskytované z ostatních operačních programů.

Největší podíl na celkovém rozpočtu mají, stejně jako v minulém programovém období, opatření zaměřená na ochranu životního prostředí (cca 64,3 % z celkové finanční alokace). Jsou to plošná opatření cílená na udržitelné hospodaření na zemědělské a lesní půdě. Konkrétně se jedná o oblasti, kde budou finanční prostředky vynakládány na agroenvironmentálně klimatická opatření (AEKO), ekologické zemědělství (EZ) a platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (tzv. LFA).

Podíl pozemkových úprav na celkovém rozpočtu PRV bude v programovém období 2014–2020 cca 3,6 %. Hlavní změnou oproti minulému programovému období je redukce záměrů Pozemkových úprav ze čtyř na dva záměry, konkrétně se jedná o geodetické práce a realizaci plánů společných zařízení. Další novinkou oproti minulému programovému období je podpora realizace zejména komplexních pozemkových úprav, což je specifikováno mj. také v Pravidlech pro poskytování dotace pro operaci Pozemkové úpravy. Cílem pozemkových úprav v programovém období 2014–2020 bude lepší zhodnocení finančních prostředků a mobilizace zdrojů směrem k podpoře rozvoje venkova, k ochraně životního prostředí a zachování krajinného rázu, ke zvýšení ekologické stability krajiny, k protierozním a protipovodňovým opatřením pro ochranu půdního fondu a v neposlední řadě k vodo hospodářským opatřením pro omezení dopadu zemědělského sucha. Realizace pozemkových úprav se zohledněním principů ochrany přírody a krajiny by měla přispět k obnově a zachování biologické rozmanitosti krajiny a následně k dosažení udržitelného hospodaření s přírodními zdroji.

14

KAPITOLA

Pozemkové úpravy v PRV 2014–2020

V rámci Programu rozvoje venkova 2014–2020 jsou pozemkové úpravy zařazeny do:

Opatření:	4	Investice do hmotného majetku
Podopatření:	4.3	Podpora investic do infrastruktury související s rozvojem modernizací nebo přizpůsobením se zemědělství a lesnictví
Operace:	4.3.1	Pozemkové úpravy

Budou podporovány realizace pozemkových úprav a geodetické projekty realizované Státním pozemkovým úřadem – pobočkami krajských pozemkových úřadů.

Celkové veřejné prostředky na operaci 4.3.1 Pozemkové úpravy jsou po 2. modifikaci PRV stanoveny na výši 130 000 000 EUR.

Podpora se bude poskytovat jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 100 % způsobilých výdajů. Příspěvek EZFRV činí 49,5 % veřejných výdajů. Příspěvek ČR činí 50,5 % veřejných výdajů.

GEODETICKÉ PRÁCE – ZPŮSOBILÉ NÁKLADY:

- zaměření území a všech polohopisných prvků a další geodetické práce prováděné za účelem zpracování návrhu pozemkových úprav,
- vytyčení nově navržených pozemků na základě schváleného návrhu pozemkových úprav.

REALIZACE PLÁNŮ SPOLEČNÝCH ZAŘÍZENÍ – ZPŮSOBILÉ NÁKLADY:

- opatření ke zpřístupnění především zemědělských a lesních pozemků (mimo intravilán),
- protierozní opatření pro ochranu půdního fondu,
- vodohospodářská opatření sloužící k neškodnému odvedení nebo rozlivu povrchových vod a ochraně území před záplavami, ke zvýšení retenční schopnosti krajiny a opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha (např. retenční nádrže),
- opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí a zvýšení ekologické stability krajiny.

PODMÍNKY ZPŮSOBILOSTI:

- projekt lze realizovat na území České republiky s výjimkou území hl. města Prahy,
- projekt je v souladu se zákonem č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku ve znění pozdějších předpisů,
- projekt je prováděn v rámci jednoduchých nebo komplexních pozemkových úprav, přičemž jednoduché pozemkové úpravy musí vždy zahrnovat realizaci společných zařízení,
- na projekt je vydáno souhlasné stanovisko Ministerstva životního prostředí (vztahuje se pouze k záměru b) realizace plánů společných zařízení).

PREFEROVANÉ PROJEKTY:

Záměr a) geodetické práce:

- u kterých byla pozemková úprava zahájena na základě požadavků vlastníků,
- které budou realizovány v určitém specifickém území (návaznost na sousední katastrální území, území se schváleným územním plánem, území s provedenou aktualizací BPEJ na ploše více než 80 % ZPF v k. ú.).

Záměr b) realizace plánů společných zařízení, řešící:

- ochranu zemědělské půdy před erozí nebo sídla či území před povodní (protierozní a protipovodňová opatření),
- zlepšení vodního režimu v krajině (vodohospodářská opatření),
- ekostabilizační opatření v krajině,
- opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha,
- návaznost na již existující obdobné opatření ke zpřístupnění pozemků, vodohospodářské, protierozní, ÚSES,
- projekty, u kterých je alespoň část realizována v záplavovém území dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých dalších zákonů (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů nebo v území silně erozně ohroženém.

Vodní nádrž Nenkovice Zdroj: Michal Pochop

15

KAPITOLA

Celostátní síť pro venkov

Hlavní myšlenkou **Celostátní sítě pro venkov** je sdílení zkušeností a poznatků a jejich předávání směrem k aktérům podílejícím se na rozvoji venkova a zemědělství.

Organizační struktura Celostátní sítě pro venkov (dále jen CSV) je rozdělena na centrální a regionální úroveň. Řídícím orgánem CSV (Ministerstvo zemědělství, odbor Řídící orgán PRV) je zajišťována funkce rozhodovací a kontrolní, Sekretariátem CSV MZe a Regionálními pracovišti CSV pak funkce výkonná.

Činnost regionálních pracovišť CSV vykonávají od 1. 1. 2015 regionální odbory Státního zemědělského a intervenčního fondu (SZIF), které jsou zřízeny v 7 regionech NUTS 2.

ZÁKLADNÍ CÍLE CSV PRO PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2014–2020:

- zvýšit zapojení zúčastněných stran do provádění rozvoje venkova,
- zvýšit kvalitu provádění programů rozvoje venkova,
- informovat širší veřejnost a potenciální příjemce o politice rozvoje venkova a o možnostech financování,
- podpořit inovace v zemědělství, produkci potravin, lesnictví a venkovských oblastech.

PŘEHLED KOORDINÁTORŮ CSV NA REGIONÁLNÍCH PRACOVÍŠTÍCH SZIF A NA CP SZIF

Region	Jméno a příjmení	Email	Mobil
CP SZIF	Ing. Luděk Gulázi	ludek.gulazsi@szif.cz	604 229 652
	Ing. Martina Petržilková, MBA	martina.petrzilkova@szif.cz	703 197 329
	Ing. Soňa Roškotová	sona.roskotova@szif.cz	735 705 490
RO SZIF Praha	Ing. Martin Benda	martin.benda@szif.cz	731 193 801
RO SZIF Praha	Ing. Veronika Tůmová	veronika.tumova@szif.cz	730 552 063
RO SZIF České Budějovice	Ing. Kamila Havel Kupcová	kamila.kupcova@szif.cz	724 619 120
RO SZIF České Budějovice	Ing. Dita Haisová	dita.haisova@szif.cz	724 619 227
RO SZIF Ústí nad Labem	Bc. Tomáš Sazeček	tomas.sazecek@szif.cz	731 644 184
RO SZIF Hradec Králové	Dipl. Ing. et Ing. Jaroslav Novotný	jaroslav.novotny@szif.cz	731 193 811
RO SZIF Hradec Králové	Ing. Stárková Miroslava	miroslava.starkova@szif.cz	724 619 187
RO SZIF Brno	Ing. Dagmar Adámková	dagmar.adamkova@szif.cz	724 619 213
RO SZIF Brno	Ing. Lucie Sýsová	lucie.sysova@szif.cz	731 689 810
RO SZIF Olomouc	Ing. Markéta Bezoušková	marketa.bezouskova@szif.cz	730 526 791
RO SZIF Olomouc	Ing. Tomáš Čermák	tomas.cermak@szif.cz	730 543 753
RO SZIF Opava	Ing. Vanda Myšáková	vanda.mysakova@szif.cz	601 393 906

2017

VYDÁNÍ

Českomoravská komora pro pozemkové úpravy, z. s.

Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1

www.cmkpu.cz

ve spolupráci s

Ministerstvem zemědělství

Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1 – Nové Město

www.eagri.cz

Fotografie: archiv Ministerstva zemědělství a Shutterstock
ISBN 978–80–7434–321–6

Zdroj: Michal Pochop